

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
HAZİRAN 2024 - SAYI 190

YAYINCI
ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına İmtiyaz Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü VEYSEL SEKMEN
Editörler R. KEMAL SUBAŞI
EMRE BOYACI
Dijital İçerik Editörü TUNAHAN KANICI
Yayın Danışmanları DR. SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim İSMAIL GÜR - MURAT SAFRAN
Web AURORA BİLİŞİM

KÜTÜPHANE VE ARŞİV

Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicalibrary.org

YÖNETİM YERİ

Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 54
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Sertifika No 46592

REKLAM

HÜSEYİN GÜNEY
huseyin.guney@camlicabasim.com

BASKI

Çamlıca Basım Yayın

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

AVRUPA (ALMANYA)

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90
www.camlicakitap.de / abone@camlicakitap.de

AVRUPA (HOLLANDA)

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-GLD
Holland / info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan reklamların her türlü mesuliyeti, sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
abonemerkezi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hattı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 18

yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

f i x v / yedikitadergisi

Yeni bir okuma deneyimi için
dijital sayılarımız
Çamlıca Kitap uygulamasında

Yedikitadan...

İ

lim tahsili, oldukça uzun süren, inişli çıkışlı bir yolculuktur; engelli koşulan maraton misali. Günümüz dünyasının “eğitim” ayağı neredeyse kaybolmuş, “öğretim” ayağı da kangren olmaya yüz tutmuş sistemlerini bir kenara bırakırsak; ecdadımız ilme ve ilim tahsiline son derece ehemmiyet vermişlerdir. Bu yüzden pek çok âlim, evvelâ “ilim” mefhumu/kavramı üzerinde kafa yormuş, çeşit çeşit tarifler yapmış, şubelere-kısımlara ayırmış, onu elde etmenin yollarını tafsilatıyla anlatmıştır.

İlim dinî veya gayrı dinîdir, vasıtalıdır veya vasıtasız; zahirîdir veya batınî; kesbîdir veya vehbî... Ama işin sonunda hep, “İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir, sen kendini bilmezsen ya nice okumaktır.” denilir. Çünkü, “Kendini/nefsini bilen, Rabbini bilir.” anlayışı hâkimdir toplumda.

Ulaşım imkânlarının sınırlı ve tehlikeli, kitaba hatta boş kâğıda dahi ulaşmanın meşakkatli olduğu o eski zamanlarda, çekilen zahmetler neticesinde elde edilen başarı, elbette çok kıymetliydi. Müderrislerin dilinden düşmeyen, “Her şey için bir mani vardır, ilim için her şey manidir.”, “İlmin başı soğandan acı, sonu baldan tatlıdır.” gibi sözler bu durumun özeti mahiyetindedir.

Bu ayki dosyamızda, ilmin sonuna yani baldan tatlı kısmına odaklandık. Tahsilini tamamlayanların başına kondurulmuş birer tac olan icazetnamelerin tarihî seyrini sayfalarımıza taşıdık.

Dosyamız gösteriyor ki icazet, akla ilk gelen manasından daha fazlası.

Kurban
Bayramı'nızı
tebrik eder,
istifadeler dileriz.

ayın günü

ayın günü

25 Haziran

1940

10 MAYIS 1940

Alman ordusu, Belçika topraklarına saldırarak Fransa seferini başlattı. Daha önce Polonya seferinde kullanılan yıldırım savaşı taktiği kullanılmıştı. Fransızlar, meşhur Majino Hattı'na güveniyor, Almanların Belçika ve Hollanda topraklarından saldırıya geçeceklerini düşünüyordu. Bu kısmen doğrudu ancak beklemedikleri şey, güneydeki Arden ormanlarından yapılan ikinci saldırı olacaktı.

14 MAYIS 1940

Hollanda teslim oldu. Hükümet üyeleri ve kraliçe İngiltere'ye çekildi.

27 MAYIS 1940

Alman saldırılarına dayanamayan Belçika cephesi çöktü. Belçika hükümeti ateşkes istemek zorunda kaldı. Böylece müttefiklerin bir kanadı daha dağılmış oldu. Ayrıca İngiliz ve Fransız birlikleri, Almanların 19. Zırhlı Kolordusu tarafından Dunkerque şehrinde kuşatılmıştı.

Almanya Fransa'yı işgal etti

9 HAZİRAN 1940

Fransa savunması çöktü. Almanlar ciddi bir direnişle karşılaşmadan Seine (Sen) Nehri'ni geçtiler.

14 HAZİRAN 1940

Alman kuvvetleri Paris'e girdiler. Fransız askerleri, hasar görmemesi için şehri, direniş göstermeden terk etmişti.

25 HAZİRAN 1940

Fransız hükümeti istifa etmişti. Mareşal Petain'in kurduğu yeni kabine, Hitler'e mütareke talebini ilettiler. Barış görüşmeleri Compiègne Ormanı'nda, Almanya ile Fransa arasında 11 Kasım 1918'de yapılan ateşkes antlaşmasının imzalandığı, Şark Ekspresi'nin 2419 numaralı vagonunda yapıldı. Fransızlar, 22 Haziran'da Almanya'nın koşullarını kabul ederek teslim oldular. Ateşkes, 25 Haziran günü, saat 01:35'te yürürlüğe girdi. Teslim şartlarına göre Kuzey Fransa ve Manş Denizi kıyıları Almanya'ya bırakılacak, güney topraklarında Almanya'ya tâbi kukla bir hükümet kurulacaktı. Silahlı kuvvetler dağıtılacak ve silahları Alman ordusuna teslim edilecekti.

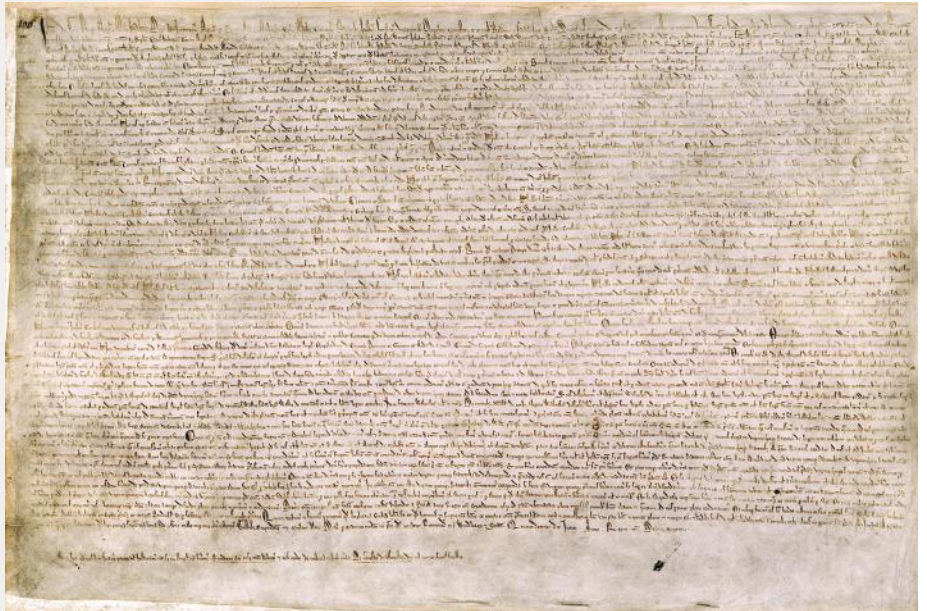
HAZİRAN'DA BAŞKA NE OLDU?

7 Haziran 1856: Dolmabahçe Sarayı açıldı.

15 Haziran 1215: İngiltere kralı ile derebeyleri arasında Magna Carta Anlaşması imzalandı.

23 Haziran 1941: Refah Vapuru, Fransız denizaltısı tarafından batırıldı.

27 Haziran 628: Hayber fethedildi.

BÜYÜK HARBİN AREFESİNDE BİR İCAZETNAME MERASİMİ

Eşref Edib-1914

İcazetname almak, talebelik hayatında müstesna bir saadet ânıdır. İcazet merasimi, bir talebenin hayatında görebileceği bütün cemiyetlerin, bütün mesut günlerin üstünde bir tesire mâliktir. Çünkü o gün, elemeler ve mihnetle geçen bir ömrün mükâfat günüdür. Bu zamana erişebilmek için o ilim talebesi ne kadar zorluklara katlanmıştır! Azim ve sebat omuzlarında bugün on üç, on dört senenin yükü görülür.

Şimdi Fatih Camii'nin yanık seslerle yankılanan yüksek kubbeleri altında, asrın irfan nuru saçan faziletli uleması huzurunda pür-edep bükülen başların tahayyül semalarında, geçmiş uzun bir ömrün bütün anları ve safhaları canlanıyor, nazar-ı hayâli önünden birer sinema süratiyle geçiyor:

Derse başladığı çocukluk zamanları, henüz derse çıkan hocasının hararetiyle, medresede bir hücreye sahip olabilmek için geçirdiği devreler, daha sonra maişet derdiyle dolaştığı memleketler, duçar olduğu aşağılanmalar; ziyadan mahrum rutubetli kubbeler, taş yuvalar içinde pişirdiği yemekler; "Adalı"nın "fe'l-yete' emmel"indeki vech-i te'emmülü bulmak için geçirdiği geceler, mantığın bitmez, tükenmez kaziyyelerine, kıyaslarına sarf ettiği ömürler, iğne ile kuyu kazarcasına elde edebildiği katreler, sökebildiği kaleler, sonra *Tenbühü'l-Gâfilin*'den vaaza çıkmaya başladığı zamanlar, zaman zaman kömürsüz kaldığı, peynir ekmele geçirmeye mahkûm olduğu

Birinci Dünya Savaşı'nın arefesinde İstanbul'da düzenlenen bir icazet merasimini kelimelerle resmetmiş Eşref Edip.

Devrin zorlukları kalemine yansımış. Anlattığı merasimde icazet alanlardan biri de son devrin meşhurlarından Ahmed Hamdi Akseki. Talebelerin, Osmanlı mülkünün her tarafından gelmiş olması, İstanbul'da verilen icazetle uzak memleketlerde hizmet edileceğinin işareti...

geceler, karlı, buzlu günlerde derste soğuk hasırlar üstünde diz çürüttüğü zamanlar... Hâsılı hep mihnetle, meşakkatle, mahrumiyetle geçen bir ömür...

Fakat bunlar zarurîdir. Böyle sıkıntılar çekilmeden ilim tahsili mümkün olur mu? Şimdi karşıda yüksek minderlerde kurulup oturan, her biri birer mevki, birer mesned sahibi olan üstâdlar hep bu sıkıntıları, bu mihnetleri geçirmediler mi? Madem ki bu fedakârlıklar hep din uğurundadır; o hâlde ne beis var?.. Vâkıâ henüz lâıyıkıyla hizmet edebilecek bir hâlde değildiler. Fakat hocaları da icâzet alır almaz allâme olmadıydı ya. Elbet onlar da derse çıkacak, öğrendiği ilimleri talebelerine öğretecek, o sırada onlar da birer âlim-i kâmil olacaklardır...

Talebe kendini teselli için fikrini, zihnini ne sabırlı ne kanaatkâr mecralara sevk

ediyor. Külfet nispetinde nimete nail olamayan bu fedakâr gençler bu derece ihmal edilmese, mekteplilere sarf olunan miktarın cüzî bir kısmı da bunlardan sakınılmasa elbet bu çalışkan, bu gayretli, fi sebîlillâh hayatını vakfetmiş bu fedakâr ordunun teçhizatı başka türlü olur... Bir mektepli diploma alırken, tayin olunacağı memuriyeti düşünüyor; bir talebe ise icazetname alırken dine ne suretle hizmet edebileceğini tasavvur ediyor. Arada ne kadar fark var!.. Bunların takdir olunduğu zaman, din için ne mesut gündür!..

İcazetname verilmesi, hususî bir merasime tabidir. Evvelce bu merasim mutantan, şaşaalı bir surette icra

olunurken üç, dört seneden beri her nedense terk olunmuştu. Bu sene yine ihya olundu. İcazet merasimi, talebe-i ulûmun dersleri bitmek üzere bulunduğu Cumâdelâhir'de icra olunur. İcazet verilecek gün, Dârü'l-Hilâfe'nin (İstanbul) bütün talebelik âleminde özel bir gün teşkil eder. O gün her talebe sarığını düzeltir, temiz cübbesini giyer, daha erkenden merasimin icra olunacağı camiye gelir. Belirlenen vakit gelince davetliler de birer ikişer teşriife başlarlar; teşrifatçılar tarafından oturacakları yerler gösterilir. Dârü'l-Hilâfe'nin en büyük uleması, en namlı fuzelâsı (fazilet sahibi kimseler) o gün davetlidir.

Caminin ortasında, birer arşın yüksekliğindeki ders şilteleri, sedefli süslü rahlelerle bir daire teşkil edilir. Şiltelerin üzerine nefis seccadeler örtülür. Altmış, yetmiş kadar ulemâ-yı kirâm şiltelere, diğer müderrisler de bunların etrafına otururlar. Talebeler ise rahleler önüne serpilirler. Dairenin tam ortasında top kandilinin altında icâzet alacak talebe efendiler, binişlere büründükleri halde sıralanırlar. Arkalarında yine biniş giymiş üç dört teşrifatçı talebe, merasim nihayetine kadar ayak üstü dururlar. İcazet verecek hoca efendi, sıra ile dizilen şiltelerin ortasında oturur. Eğer onun da hocası hayatta ise sağ tarafına geçirir. Hoca efendinin de önünde, müzeyyen rahle üzerinde, yıldız kaplı icazetnameler durur. Evvelâ güzel sesli hafızlar, kurrâ efendiler aşırılar okumaya başlarlar. Merasimin en latif, en ruhanî zamanı bu andır. Aşırılar bitince köşede ayrıca hazırlanan yüksek bir şilte üzerinde oturan bir hoca efendi, talebe efendilerden herhangi birinin icazetnamesini yüksek sesle okur. İcazetnamede ilmin ve ilim tahsilinin güzellikleri, sonra Hazret-i Fahr-i Kâinât sallallâhu aleyhi ve sellem efendimize kadar üstâd-ı kirâm hazretatının silsilesi

yazılıdır. İcazetname kirâati yarım saat kadar devam eder. Müteakiben karşındaki hoca efendi uzun bir dua eder. Sonra talebeler, teşrifatçılar delâletiyle birer birer evvelâ hocasının hocasının elini, sonra asıl hocasının elini öper, icazetnamesini alır, cebine kor. Sonra sıra ile şiltelerde oturan bütün ulemâ-yı kirâmın ellerini öperler, sonra yine sıra ile yerlerine otururlar. El öpme merasimi tamamlandıktan sonra icazet almış efendiler ayağa kalkarlar, iki sıra hâlinde, hocaları ve diğeri ulema aralarından selâm vererek geçer giderler. Bu suretle merasim sona erer.

Bu sene yirmi kadar icâzet cemiyeti icra olunmuştur. Bilhassa Meclis-i Mesâlih-i Talebe âzâsından faziletli Bayındırlı Mehmed Şükrü Efendi, Sirozlu faziletli Hacı Ahmed Efendi ve Amasya Mebûsu fâzıl-ı muhterem Fâzıl Ârif Efendi hazretatının icâzetnâme verme cemiyetleri pek parlak olmuştur.

Mehmed Şükrü Efendi hazretlerinden icâzet alan talebe-i ulûm efendilerin isimleri şöyledir: Ahmed Hamdi Efendi/Akseki, Yusuf Râzî Efendi/Burgaz, Tefvik Efendi/Tekfurdağı, Mustafa Niyazi Efendi/Babaeski, Hüseyin Efendi/Akşehir, Âdem Vasfi Efendi/Arac, Ahmed Hamdi Efendi/Mihaliç, Mehmed Fahreddin Efendi/İzmir, Ahmed Tefvik Efendi/Demirhisar, Osman Efendi/Sarışaban, Hasan Efendi/Atina, Hasan Efendi/Karamürsel, Süleyman Sırrı Efendi/Hayrabolu, Ali Efendi/Akseki, Ali Efendi/Ödemiş, Osman Efendi/Kalkandelen, Ali Vehbi Efendi/Karaağaç, Mustafa Lütfi Efendi/Akseki, Hüseyin Efendi/Geyvehisar, Abdullah Efendi/Aydın, Haşim Efendi/Bandırma, İsmail Efendi/Balıkesir, Yusuf Efendi/Şumnu, Mehmed Esad Efendi/İzmir, Ömer Lütfi Efendi/Meğri, Mustafa Efendi/Çankırı, İbrahim Halil Efendi/Rize, Yusuf Efendi/Gönen, Osman Efendi /Garbî Karaağaç, Nuri Efendi/Balya, Mehmed Efendi/Karaağaç, Hasan Hüsnü Efendi/Akseki, Ömer Necmeddin Efendi/Garbî Karaağaç, Sadık Efendi/Hayrabolu, Ali Fehmi Efendi/Demirci, Mehmed Efendi/Söğüt, Yusuf Efendi/Çal, Mehmed Efendi/Prevadi, Ahmed Efendi/İzmit, Mustafa Şevket Efendi/İzmit, İzzet Efendi/Arabsun, Halil Efendi/Silistre, Mehmed Kudretullah Efendi/Selanik, Ali Rıza Efendi/Sinop, Ahmed Efendi/Marmara, Mustafa Efendi/Çerkeş, Mehmed Efendi/Garbî Karaağaç, Hüseyin Efendi/Nif, Hüseyin Efendi/Salihli, Muharrem Efendi/Manisa, Ahmed Cevdet Efendi/İstanbul, Cafer Efendi/Köstence, Muhammed Me'mûn Efendi/Medîne, İbrahim Efendi/Tekfurdağı, Davud Efendi/Batum, Hâfız Osman Efendi/Batum. ■■

Kaynak: H. Eşref Edip, "İcâzetnâme Cemiyeti (Talebelik Aleminden)", *Sebilürreşâd, İstanbul 8 Mayıs 1330 (21 Mayıs 1914), C.XII, S.297, s. 208.*

ânın
hikâ-
yesi

TUNA SER

آنک چکایری

KIRIM'DA BİR OSMANLI, BİR İNGİLİZ VE BİR FRANSIZ

1853-1856 yılları arasında cereyan eden Kırım Harbi, basın ve fotoğraf yoluyla takip edilen ilk savaş olması özelliğiyle dünya tarihinde önemli bir yer teşkil eder. Çıkarları doğrultusunda Rusya'ya karşı Osmanlı'nın yanında yer alan İngiltere ve Fransa, propaganda amacıyla bu savaşta fotoğrafa büyük önem vermişti. İşte o fotoğraflardan biri. Savaş fotoğrafçısı olarak görevlendirilen Roger Fenton'un objektifinden, 3 müttefik ülkenin kumandanlarını istişare esnasında gösteren kare. Soldan sağa; İngiliz Lord Raglan, Ömer Lütfî Paşa ve Fransız General Pelissier birliktelik pozunu vermişler.

(7 Haziran 1855)

ELEKTRİK SAVAŞI VE EDİSON'UN İCADI

1890 yılının 6 Ağustos gününde 28 yaşındaki Amerikalı William Kemmler elektrikli sandalyede ölen ilk kişi olarak tarihe geçti. Elektrikli sandalyenin mucidi ise dahi ve kâşif olarak meşhur olan Edison'dur. Sandalyenin elektrik akımının ardında, dünyanın en büyük firmalarından "Edison General Electric" ile "Westinghouse" firmalarının arasındaki "elektrik savaşı" vardır. Thomas Edison ile George Westinghouse arasındaki büyük rekabet tarihin en önemli ekonomik savaşlarından biri olarak kabul edilir. Edison'un şirketi elektrik üretim, dağıtım ve aydınlatma sistemlerini yüksek maliyetli "doğru akım"la (DC) çalışacak şekilde tasarlamış, ABD genelinde 121 elektrik istasyonu kurmuştu. Westinghouse'ın "alternatif akım"ı (AC) ise uygulaması kolay ve ekonomik bakımdan daha uygun idi. New York eyalet hükümeti ölüm cezalarının infazında daha az eziyet verecek bir şekli araştırıyordu. Bu konuda Edison ve ekibi idam mahkûmlarının infazı için alternatif akım projesi geliştirdiler. Asıl amaçları, rakip gördükleri alternatif akımın ne kadar tehlikeli olduğunu ve kolay öldürebildiğini ispatlamaktı. Böylece, günlük hayatta doğru akımın kullanımını kolay kabul görecekti, yaygınlaşacaktı. Westinghouse, aleyhine yapılacak bu reklam için kendi ürettiği bir motoru vermeyi kesinlikle reddetti. Fakat Edison ve ekibi ikinci el bir AC motor bularak, mahkûmu alternatif akımla öldürecek bir elektrikli sandalye dizayn ettiler. Günümüzde de kullanılmakta olan elektrikli sandalyenin o zamanlarda ismi idam mahkûmları arasında "Westinghouse" olarak yayıldı.

Sahabe-i Kiram içinde en fazla hadîs-i şerîf rivayet edenin Ebû Hüreyre (r.a.) olup 5374 hadis rivayet ettiğini, asıl isminin Abdurrahman olduğunu, Hz. Muaviye (r.a.) zamanında Medine-i Münevvere valisi tayin olunup Hicrî 59 senesinde vefat ettiğini..

**BİLİYOR
MUYDUNUZ?**

SÖZLERİN ASILLARI

ŞEMSIYE

Arapça şems/şemsi “güneşle ilgili”, şemsiyye “güneşlik” manasındadır.

Yağmur yahut güneşten korunmak için kullanılan eşya, lüks aksesuar olduğu gibi makam, mevki, korunma göstergesi olarak da kullanılmıştır. Eski Türkçede şemsiye olarak günlük/güneşlik manasında “künüük” şeklinde ve gölgelik manasında “kölgelik”

kelimeleri kullanılmıştır. Selçuklularda Farsça kökenli, “çatı” manasındaki “çetr” kelimesinden mülhem şemsiye için “çadır” kelimesi kullanılmıştır. Azerbaycancada “çetir”, Kazakçada “el çadırı” manasında “kolşatır”, Kırgızcada “kolçatır”, Tatarcada “kulaçtır” şeklinde kullanılır.

DÖRT SINIF İNSAN

Arap dilinin ilk alfabetik lügati “Kitâbu’l-Ayn”ın müellifi Halîl bin Ahmed (v.791) insanları dört kısma ayırır:

- 1- Bilen ve bildiğini de bilen. O âlimdir ona tâbi olunuz.
- 2- Bilen ama bildiğini bilmeyen. O uykudadır. Onu uyandırınız.
- 3- Bilmeyen ve bilmediğini de bilen. Bu irşad olmak istemektedir. Ona öğretiniz.
- 4- Bilmeyen ve bilmediğini de bilmeyen. O cahildir, ondan sakınınız.

BİR TARAFTA TAHT, DİĞER TARAFTA TABUT

Osmanlı Devleti’nin en buhranlı zamanında sultan olan Mehmed Vahîdüddîn Han, devleti ayakta tutma mücadelesi vermiş ve Anadolu’da yeniden bir direniş meydana getirmeye muvaffak olmuştur. Saltanat hırsı olmadığını şu şekilde ifade eder:

“Ben devlet ve memleketime hizmet etmek ümidinde bulunmasaydım Çengelköyü’nde rahat rahat otururken bu büyük yükün altına girmezdim. Bu yaştan sonra mezarıma padişah diye yazdırmak hevesinde değilim. Eğer, âkılâne, bî-garazâne ve bî-tarafâne devleti idare edecek bir halefim olsaydı ömrümün son zamanında bu büyük yükü vallâhi, billâhi ve tallâhi kabul etmezdim. Saltanat tahtı ile tenesir arasında ne kadar mesafe olduğunu bilirim. Bir tarafta taht, diğer tarafta tabut durur.”

GAZİ KOÇ

16. asrın sonlarında, bir kurban bayramı arifesinde Almanlar, Macaristan’daki Sobotska palangamızı muhasara etmişlerdi. Palanga muhafızları, kurban bayramında kesmek üzere gayet büyük bir koç beslemişlerdi. Kendilerine imdat gelmeyeceğini anlayan yüz kadar muhafız, atlarına binerek palangadan yalnkılıç çıkararak düşmanın muhasara hatlarını yarararak kurtuldular. Bu çıkış hücumuna palangadaki koç da katılmış, boynuzlarıyla iki Alman askerini tepelemiş, atlılarla Budin’e kadar gelmişti. Askerler, bu koçun adını Gazi Koç koydular ve kurban bayramında Budin’de kurbanlık olarak kestiler.

*Âkıbet cümlemizin menzili hâk olsa gerek
Kime itmiş bu felek kâm u merâm üzre vefâ
Reisü'l-Küttâb Ârif*

*Hepimizin yolculuğu, sonunda toprağa olacak.
Bu dünya kimin isteklerine vefa göstermiş ki?*

Giyim Kuşam Üzerine

Giysiler dönemlerin, ülkelerin, toplulukların yahut kişilerin özelliklerini yansıtan önemli unsurlardır. Kültürlerin en canlı belgelerinden biridir. Testgâhımızda, eskinin en meşhur giysilerine yer vermek istedik...

1- 17. yüzyılda yaşamış olan Evliya Çelebi; donanmada vazifeli denizcileri, “Başlarında kırmızı fes ve kırmızı göğüslükler ile bağır yelekleri ve ipek kuşaklar ve bellerinde bıçakları ve ellerinde balta ile nacakları...” diye uzunca tasvir eder. Cümlede geçen “bağır yeleği” ne anlama geliyordu?..

- a-Ceketin altına giyilen kolsuz ve kısa yelek. Cebinde köstekli saat taşınırdı.
- b-Zırhın vücudu rahatsız etmemesi için, zırh altına, zırh ile gömlek arasına giyilen köseleden yapılmış giyecek
- c-Yazın gömleğin üzerine giyilen cepken
- d-Sofrada boynuna bağlanan üçgen bez

2- Başmak, eski bir ayakkabı modelidir. Burnu küt veya yuvarlak, arka kısmı sert idi. Üstü açık ve ön kısmı parmakları tamamen örterdi. Tabanı kalın köseleden kesilir, fakat kundurada olduğu gibi, nalça ve kabarcı çivi çakılmazdı. Başmaklar, giyenin işine, mevkiine göre sarı, kırmızı, siyah sahtiyandan (işlenmiş keçi derisi) imal edilirdi. Herkes giyemezdi. Meselâ kimler?..

- a-Gayrimüslimler
- b-Mahkumlar
- c-İşçiler
- d-Cellatlar

3- İpekli kumaşlar ve kadifelerle genellikle entari (elbise) kesilir, bazen de mintan (gömlek) yapılır, üzerlerine de kıl gibi ince altın ve gümüşten ipliklerle, yaprak ve dallar işlenirdi. Çoğunlukla kadınlar tarafından kullanılan bu giysilere ne ad verilirdi?..

- a-Bursa çatması
- b-Ferace
- c-Bindallı
- d-Bürümcük

4- Bizde, boyunbağı da denilen kravat kullanımı, 1853 Kırım Harbi'nden sonra Avrupalı setire (ceket) ve pantolon modasıyla birlikte başlamıştır. Özellikle gençler arasında ilgi görse de halk, önceleri soğuk davranmış, hatta “Medeniyet Yuları” diye dalgasını geçmiştir. Sonra iyice yaygınlaşmış, öğrencisinden memuruna kadar cümle âlem kullanır olmuştur. Ancak toplumun bir kesimi kravata hep dudak bükümüştür. Onlar; kravatın hiçbir modelini kullanmamış, mesleklerinin ciddiyetini sulandıracağını düşünmüştür. Kimdir onlar?..

- a-Askerî erkân
- b-Mülkî erkân
- c-Sivil erkân
- d-Esnaf

5- “Zürefânın düşkünü, beyaz giyer kış günü!” deyimini, malî imkânları kâf olduğu halde moda uyma hevesine kapılan, takip etmekte zorlanan kimseler hakkında kullanılır. Bunun bir de değişik versiyonu vardı. Meselâ kışın, buz gibi havada, yazlık elbise giyip sokağa çıkanlara sarf edilirdi. Ne denirdi?..

- a-Dıral Dede'nin düdüğü
- b-Altı kaval üstü şışhane
- c-Üstü başı dökük
- d-Pılıpırtı

6- Kırım Harbi (1853) sonrasında, Osmanlı ile müttefik olan ülke askerleri dönüş yolunda dinlensinler diye bir süre İstanbul'da kalmalarına karar verilir. Fakat bu iş, maddî ve manevî kirlenmeyi de beraberinde getirir. Zira bunlar Batı'nın meslek ve sanat erbabı, kalburüstü insanları değil, ayak takımıdır. Önce Fransızlar, sonra İngilizler yayılır güzelim İstanbul'a... İlk defa sokak aralarına bevleden son derece pis insanlar görülür. İstanbul bir daha eski İstanbul olmayacaktır. Ahali hepsine birden “frenk” dese de özellikle Fransızlara “didon” derler. Didon; Fransızların, konuşma sırasında çok sık kullandıkları “Dis donc”un okunuşudur ve “Hey” anlamına gelmektedir. Sadece onlara değil, onların daracık pantolonlarına, o kıyafetleri giyen yerlilere de aynı sıfatla hitap ederler; “didon kılıklı, didon sakallı” diye... Binlerce yabancı askeri İstanbul'a yağın, şehrin maddî ve manevî havasını kirleten kimdi biliyor musunuz?..

- a-Mithat Paşa
- b-Talat Paşa
- c-Mustafa Reşid Paşa
- d-Monster Paşa

7- Tahta topuklu (ökçeli), tabanı demir çivili, kaba bir ayakkabı çeşidi vardı. Çok dayanıklı olduğu için özellikle erkek çocuklarına giydirilirdi. Halk buna ne ad vermişti?..

- a-Sağlam kundura
- b-Katır kundura
- c-Mermer kundura
- d-Beton kundura

8- Kilise tulumbacıları vardı. Bunlar gayrimüslimler tarafından kiliselerde yaşanacak yangınlar için istihdam edilirdi. Yakası kadifeli, çapraz ipekli mintan giyerlerdi. Bu ceketlerin halk arasındaki adı ne idi?..

- a-Pata küte
- b-Yaka paça
- c-İte kaka
- d-Bata çıka

9- Dedelerimiz, Farsçada bulunan “şüsten” (yıkamak) kelimesine “câme” (elbise) takısını ekleyerek çamaşır yapmışlar. Bununla ne anlatmak istemişler?..

- a-Fanila
- b-İçlik
- c-Gömlek
- d-Hepsi

10- Duduburnu, eskiden kullanılan, günümüzde unutulmuş deyimlerden biridir. Dudu, papağan anlamına gelen tûti kelimesinin Türkçe ağzıdır. Bazı kumaş ve kesimlerin rengini anlatmak için, papağan gagasının kırmızımtrak sarı rengini örnek gösterirdi. Meselâ, hangi kumaş veya kesimleri?..

- a-Duduburnu şalvar
- b-Duduburnu entari
- c-Duduburnu mintan
- d-Hepsi